

Abrayeva Shahnoza Esonovna
Toshkent tibbiyot akademiyasi
Pedagogika, psixologiya va tillar
kafedrasi o'qituvchisi
Toshkent tibbiyot akademiyasi
Davolash fakulteti
1 kurs talabasi
Qodirova Ziyoda

Annotatsiya: *Bu maqolada asosan tibbiyotga oida terminlar va ularning bugungi kunda tibbiyot sohasining turli sohalarida ishlatilishi va ilmiy-nazariy xulosalar haqida fikr-mulohazalar yuritilgan.*

Kalit so'zlar: *termin, kasallik, lotin-yunon, terminologiya, atamashunoslik, tibbiyot.*

Аннотация. *В данной статье в основном рассматриваются медицинские термины и их использование в различных областях медицины на сегодняшний день, а также мнения о научных и теоретических выводах.*

Ключевые слова: *термин, болезнь, латинско-греческий язык, терминология, терминология, медицина.*

Termin sifatida alohida yakka so'z (organizm, hujayra, otgan, gen, kasallik, appenditsit, fluorograftya) bilan bir qatorda so'z birikmasi (ko'krak qafasi, ensa suyagi, gipertonik kasallik, sanitar ishlov berish, radiatsion gigiyena) ham bo'lishi mumkin. Kundalik hayotda ishlatiladigan adabiy tiining ommabop so'zlaridan farqli o'laroq terminlarda ilmiy va ilmiy-texnik tushunchalar ifodalanadi.

Ilmiy tushuncha o'zining ilmiy nazariy xulosalar mahsuli, ma'lum bir ilmiy nazariya, bilimlar ilmiy tizimi fragmentini aks ettirishi bilan ajralib turadi.

Bilim, fan sohasining ma'lum bir terminologiyasi - bu tushunchalar tizimida ilmiy tushunchalarni ajratib ko'rsatish uchun qo'llaniladigan, o'zaro ma'lum bir aloqa va bog'qlikda bo'lgan terminlar, so'zlar va so'z birikmalari tizimidir.

Terminologiya doimiy harakatda: nimadir o'zgaradi, qo'shiladi, eskiradi, ta'minotdan chiqadi, yo'qotiladi. Ko'plab qadimdan ma'lum maxsus so'zlar yangi ilmiy tarkibga ega bo'ladi. Ko'plab qadimdan ma'lum maxsus so'zlar yangi ilmiy mazmun oladi. Terminologiya - ilm, ilmiy adabiyot tilining muhim ajralmas qismidir.

Zamonaviy fanlar o'z terminologiyasida klassik tillarning elementlarini samarali ishlatadilar. Inson bilimlarining turli sohalarida ilmiy kashfiyotlar muqarrar bo'lib qolganidan keyin (bu jarayon to'xtovsiz kuzatiladi), terminologiyada neologizmlarning paydo bo'lishi muntazam sodir bo'ladi. So'z ijod qilish bilan faqat tilshunoslargina shug'ullanib qolmay, balki fan va texnikaning turli sohalarida mutaxassislari, hatto olimlarning

butun bir jamoalari shug'ullanishmoqda. Shu bilan tilning evolyutsiyasi, xususan, turli fanlar terminologiyasining dinamikasi ta'minlanmoqda.

Lotin va qadimgi yunon tillari Yevropaning juda ko'p mamlakatlari milliy tillarining shakllanishiga katta ta'sir ko'rsatdi. Klassik tillarning leksik birliklari fransuz tili tomonidan intensiv qo'llaniladigan va o'zlashtirmalar tizimiga qulay joylashadigan qimmatli til boyliklari hisoblanadilar. Ularning fonetik, grammatik, semantik va so'z yasash xususiyatlari fransuz tilining umumiy qonuniyatlari va normalariga qarama-qarshi qo'yilmaydi.

O'zining genetik aloqalari va an'analari bois fransuz tili klassik tillarning elementlarini faqat tibbiyotda emas, balki turli fanlarning terminologik tizimlariga tegishli bo'lgan tushunchalarni nominatsiyalashda muvaffaqiyat bilan o'zlashtirib oladi. Bundan tashqari lotin va qadimgi yunon tillari falsafa, fizika, matematika, siyosatshunoslik, psixologiya kabi fanlarda ham, ya'ni bir qator tabiiy va aniq fanlarda muvaffaqiyat bilan qo'llaniladi.

Ta'kidlash joizki, yangi kashfiyotlar ko'plab terminlarni hosil qilishda kuchli turtki bo'lib xizmat qiladi. Misol uchun, juda ko'p tibbiy terminlar tilda ayniqsa XVII asrdan boshlab, mikroskopning ixtiro qilinishi, yangi mikrobiologik bo'yoq moddalarning kashf qilinishi va anesteziya va aseptikaning kiritilishi bilan paydo bo'ldilar va h.k.

R.Y. Kobrin va B.N Golovin umumiy adabiy til tizimidagi atamashunoslikni ko'rib chiqishni taklif qilishadi, chunki ko'pincha bir xil leksik birliklar bir vaqtning o'zida ham atamalar, ham umumiy ishlatiladigan so'zlar sifatida qullanilishi mumkin. Bundan tashqari, har ikkalasi ham bir xil darajada turli xil leksik-semantik o'zgarishlarga duch keladi, ya'ni bir xil so'z yasash modellarini ishlatish tendentsiyaga, haqiqatga, turli darajadagi intensivlikga, polisemiyaga, omonimiyaga va boshqalarga ega bo'ladi.

Atamani boshqa til birliklaridan qattiq ajratish va atamalarni maxsus yopiq tizimlarga ajratish tendentsiyasi "atamashunoslik" va "atamashunoslik tizimi" tushunchalarining korrelyatsiyasiga ta'sir ko'rsatadi. Terminologiya deganda "ma'lum bir sohada muloqotni amalga oshirish uchun maxsus ilmiy va texnik tushunchalarni va shu sohada muloqotni amalga oshirish uchun xizmatchilar to'plami tushuniladi va terminologik tizim deganda esa ular o'rtasida qayd etilgan munosabatlar bilan ko'plab atamalarni tartibga solish", ya'ni kodifikatsiya qilingan va birlashtirilgan atamashunoslik tushuniladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Bally Ch. Общая лингвистика и вопросы французского языка. - М.: Изд. иностр. лит., 1955. - 416 с.
2. Doza A. История французского языка. - М.: Изд. иностр. лит., 1956. - 471 с.
3. GUIRAUD P. Les mots savants. - Paris: Presses universes de France, 1968. - 118 p.
4. MAROUZEAU J. Notre langue. Enquêtes et recreations philologiques. - Paris: Delagrave, 1955. - 279 p.
5. DAUZAT A. Etudes de linguistique française. 2e éd. – Paris: Bibl. du "Français moderne", 1946. - 350 p.

KASB-HUNAR TA'LIM TIZIMIDA O'QUVCHILARGA MATEMATIKA FANINI O'QITISH METODIKASI